

Min far

Ole Bredesen Nordfjell og Kristine Bue (red.)

Min far

Historier om mangfold og fedre

Forord

Hva betyr det å ha en far? Hva gjør en far god?

Ikke alle fedre er til stede i barnas liv, og ikke alle er like gode. Ofte er det fortellingene om den kontrollerende innvandrerfaren, den homofobe arbeiderklassepappaen eller den fraværende faren til det funksjonshemmede barnet som får mest oppmerksomhet.

Farskap i Norge er svært mangfoldig. Mangfold er nettopp stikkordet for utvalget av mennesker du møter i denne boka. Det finnes tusenvis av positive fortellinger om fedre. I Min far får tju slike fortellinger plass. Fortellingene viser at et godt forhold til faren din er uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, sosial klasse, seksuell orientering og funksjonsevne.

Alle samtalene begynte med ordene: Min far... Resten ble temmelig forskjellig. Det er fortellinger om nærhet, omsorg og støtte. Fra små hverdagslige hendelser til sterke episoder som griper. På mange ulike måter beskrives relasjonen til egen far eller farsfigur som verdifull og viktig. Vi får også del i tanker og refleksjoner om egne barn, eller drømmer om foreldreskap til barn som fortsatt ikke er født.

Mange av dem vi møter tilhører dessuten en generasjon der farskap er blitt langt mer verdsatt av samfunnet enn tidligere. Tekstene viser oss konturene av det vi kan kalle pappaperm-barna.

Jeg vil takke bokas to redaktører, seniorrådgiver Ole Bredesen Nordfjell og rådgiver Kristine Bue i Reform, som har funnet fram til og intervjuet menneskene du møter. De flotte fotografiene er tatt av elever i andre klasse medier og kommunikasjon på Elvebakken VGS. Ett av bildene er tatt av en student på Westerdals School of Arts. Tusen takk til dere - og til medielærer Anders Grøstad.

En stor takk går også til alle enkeltpersonene og organisasjonene som har hjulpet oss. Blant disse er medlemmer i Psoriasis- og eksemforbundet Ung og Alopeciaforeningen Norge.

Sist, men ikke minst rettes en takk til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, som så nytten i dette prosjektet og som ga oss støtte til å realisere det.

God lesning!

Are Saastad, daglig leder
Reform – ressursenter for menn

KRISTIAN, 30

*Oppvokst: Honduras og Norge
Yrke: Frilansjournalist*

Jeg har hatt to farsfigurer i oppveksten. Den ene er min biologiske far, den andre er stefaren min. Foreldrene mine skilte seg da jeg var rundt tre år. Etter det har min biologiske far vært sporadisk inn og ut av livet mitt. For ham har det å være en god far vært å skaffe oss mat på bordet, bidra med klær og sørge for at barna går på en bra skole. Det er likevel min andre farsfigur, stefaren min, som har hatt den omsorgsfulle farsrollen.

Jeg hadde aldri tatt i en hammer, men stefaren min viste meg hvordan man skulle være «handy».

En tålmodig mann

Stefaren min har alltid vært opptatt av å snakke med oss, om livet og om følelser, og han har vært tilstede for oss barna og for mamma. Da han kom inn i livene våre da jeg var rundt femten år, ga han meg et nytt perspektiv på det å være far. Jeg visste ikke helt hva en tilstedeværende far var før han ble en del av familien.

Stefaren min så nok ikke for seg hvilket sirkus som ventet. Han har ingen barn fra før, og hadde derfor null erfaring med barn. I begynnelsen var det ganske vanskelig for ham. Om det oppsto en krangel kunne de to eldre brødrene mine finne på å si ting som: «Du er ikke en del av familien, ikke snakk.» Derfor måtte han kreve sin plass. På et tidspunkt var han nær ved å forlate oss, fordi han fikk så mye motstand. Jeg overbeviste ham om å gi oss en ny sjanse. Jeg fortalte litt om hvordan familien vår fungerte, og om mammas psykiske helse. Siden jeg mer eller mindre hadde hatt omsorgsrollen som far fram til jeg var femten, visste jeg mye om dette. Det hjalp, og etter den samtalen ble alt lettere.

På ferie for første gang

En ting jeg husker veldig godt fra da stefaren min og mamma ble sammen, var at han tok oss med på ferie. Vi hadde aldri dratt på ferie før. Det var ikke noe vi gjorde. Jeg var femten år gammel og ante ikke hvordan det var å være utenfor Norge. Vi dro på bilferie og campet på forskjellige steder. Det var en utrolig fin måte å bli kjent med stefaren min på. Turen ga meg en ordentlig familiefølelse for første gang. Vi var på en måte som en liten kjernefamilie. Det følte litt rart, men veldig fint.

Jeg husker også godt da vi besøkte familien hans i Nederland for første gang. Det var skikkelig kulturkrasj for meg. Jeg var vant med mye krangel, drama og familiemedlemmer som ikke snakket med hverandre. Der møtte jeg en kjernefamilie med sterke og langvarige bånd seg imellom. Jeg fikk helt sjokk, for jeg trodde det var vanlig å ha det sånn vi hadde det. De var absolutt ikke perfekte, men det var fint å se at de var glade i hverandre og støttet hverandre uansett. Det satte ting i perspektiv for meg.

Min første hammer

Da jeg var tjueen år gammel kjøpte mamma og stefar et hus i Spania for en billig penge. Det var et oppussingsobjekt. Stefar og jeg møttes i Nederland hos familien hans, og derfra kjørte vi

sammen til Spania. I huset var det lite som fungerte. Det var verken strøm eller vann. Det var én seng, som sank sammen når man la seg i den. Stefar mente vi skulle prøve å renovere hele huset, selv. Jeg hadde aldri tatt i en hammer, men han viste meg hvordan man skulle være «handy». For eksempel hvordan man kobler på strømmen og hvordan man skifter rør. I løpet av tre-fire dager hadde vi fikset det mest elementære. Øyeblikket da vi hadde fått fiksa vannet, og jeg kunne vaske meg i dusjen vi hadde fikset selv, var veldig stort. Jeg hadde aldri opplevd noe sånt før.

Stefars familieverdier

Jeg ser på det å bli far som en veldig stor oppgave, siden barn lærer mye av foreldrene sine. Det er gjerne det man gjør de lærer av, ikke det man sier. Å bli far er absolutt noe jeg ønsker. Det blir et steg videre i livet mitt. Ikke akkurat nå, men senere når ting blir litt mer stabilt. Jeg ønsker å være en far som er der for barna sine, og jeg ønsker at de skal vite at jeg har valgt dem, og at de alltid kommer først. Jeg vil ha en jobb som gjør at jeg kan være så mye sammen med dem som mulig. Jeg vil ikke være en far som jobber masse overtid og aldri er hjemme. Å ha barn er en jobb, det også.

Tålmodigheten til stefaren min er noe jeg vil ta med meg videre til mine barn. I vår familie kan vi ofte handle veldig emosjonelt og si ting som kan være sårende, mens han alltid tenker seg om før han svarer. En annen egenskap jeg vil ta med meg er eventyrlysten hans. Han er glad i å gå turer, se verden og møte andre mennesker. Jeg var ikke opptatt av slike ting da jeg var femten, men takket være ham er jeg det nå. Ikke minst vil jeg videreføre familieverdiene hans. Jeg vil samle familien, stille opp for dem og være sammen om vanskelige ting.

At en mann står på kjøkkenet er nærmest tabu i det pakistanske miljøet, men når mamma var syk var det pappa som lagde maten.

© ALI SULTAN ARSHAD

SMAIRA, 33

*Oppvokst: Lørenskog i Akershus
Yrke: Analytiker i Nordea bank*

Pappa er en ydmyk og følsom person. Men han er også bestemt når det dreier seg om det han synes er viktig. Han kom alene til Norge på syttitallet da han bare var seksten år gammel. I stedet for å leve ut ungdomstiden, jobbet han for å forsørge familien i Pakistan, og etter hvert oss barna. Vi er sju døtre. Han har vært ganske tålmodig som har holdt ut med en jentegjeng på åtte, mamma inkludert.

Pappa tenker på dem rundt seg

Pappa har alltid vært spesielt opptatt av at vi skal gjøre det vi ønsker og er interessert i. At vi skal ta våre egne valg, og ikke la oss påvirke for mye av andre. Han har aldri presset oss til noe, men gitt oss frihet til å velge utdanning, yrke og hvem vi vil gifte oss med.

Jeg og pappa har alltid hatt et godt forhold. Han har vært veldig åpen for å snakke om ting. Det er lett å tenke at det er vanskelig og ha like gode forhold til alle når man har sju barn, men pappa har faktisk et spesielt forhold til oss alle, på hver vår måte. Jeg er den som reiser mest alene, og han har alltid skrytt av meg for at jeg er så selvstendig og klarer meg på egen hånd. For noen år siden transplanterte han en nyre. Da han fikk problemer med den nye nyren for noen måneder siden, var det meg pappa ville skulle komme hjem og være til stede. Jeg ble veldig rørt. Det handlet nok om at han vet at jeg klarer å stille opp for ham uten å ta til tårene og bli for følsom. Han stoler på meg, og har tillit til at jeg klarer meg uansett hva slags situasjoner jeg havner i.

Slangen i boksen

Da vi var barn jobbet pappa ganske mye, og vi så ikke så mye til ham. Likevel var han veldig flink til å finne på ting med oss. Helgene han hadde fri kunne vi dra på Tusenfryd, i parken eller på Ekeberg. Pappa kan være ganske tullele. Jeg husker spesielt en gang han kom hjem med en svær boks. Han fortalte oss at han hadde tatt med en slange. Vi barna ble jo livredde, og sa at han ikke kunne finne på noe sånt. Men han sa bare at joda, vi måtte bare åpne boksen og leke litt med slangen, så skulle det gå bra. Etter mye fram og tilbake torde vi det. Det var ingen slange. I stedet var boksen full av godteri.

Da jeg var seksten år og skulle begynne å jobbe for Posten, gruet jeg meg veldig til å dra på arbeidet alene. Det var en lørdagsjobb, og jeg skulle sortere post veldig tidlig om morgenen. Jeg visste ikke hvor jeg skulle ta bussen fra, eller hvor jeg skulle gå av, så jeg spurte pappa om han kunne følge meg. Selv om jeg skulle være på jobb klokka fem, sa han: «Selvfølgelig.» De andre som jobbet der synes kanskje det var rart at jeg kom dit med pappaen min, og de fleste på min alder ville sikkert vært flaue over noe sånt. Jeg kjente meg bare veldig trygg.

Gi dem rom

Det blir veldig spennende å bli forelder selv. Jeg håper jeg kan klare å videreføre de verdiene jeg har fått av pappa til mine egne

barn. At jeg ikke er for streng, og at jeg ikke tar valg på vegne av dem. Jeg vil gi dem frihet til å velge selv, og til å gå sin egen vei. På den måten tror jeg de lettere blir i stand til å skille mellom rett og galt, og til å stå på egne bein. Det er viktig at man ikke blir presset til å gjøre noe man ikke vil. Det kan føre til unødvendig motstand. Jeg vil gi den åpenheten som pappa har gitt med oss. Jeg vil være en venn, i tillegg til å være en forelder. Det skaper mer tillit enn bare å kjefte på barna hvis noe skjer. Jeg tror det er bedre å forklare dem hva som var galt, slik at de kan lære av egne feil.

Mange i det pakistanske miljøet har ganske tradisjonelle kjønnsroller. Pappa har ikke brydd seg så mye om skillet mellom kvinne- og mannsarbeid. At en mann står på kjøkkenet er nærmest tabu i miljøet, men når mamma var syk så var det pappa som lagde maten. Han har alltid vært villig til å lære seg ting og til å bidra hjemme. Han har vist respekt for oss barna og for mamma. Jeg vil også jobbe for at mine barn skal respektere andre. Uavhengig av kjønn, religion og bakgrunn.

© SIGURD C. SKJEDSVOLL

Far mistet håret som ung akkurat som meg, så vi har på en måte vært sammen om hårtapet.

ODA, 23

Oppvokst: Brumunddal

Studerer: Allmennlærerutdanningen

Far er veldig åpen og pratsom. Han er flink til å si at han er stolt eller glad over noe vi har gjort. I de senere årene er det først og fremst de gode samtalene jeg har hatt med far jeg setter størst pris på. Vi kan sitte og prate lenge om alt og ingenting, om vanskelige og om gode ting. Far er flink til å sette ord på det han føler. Det er en egenskap jeg ønsker å ta med meg videre i livet.

Å hjelpe andre

Siden far er bonde, jobbet han mye da jeg vokste opp. Også i høytider. Jeg husker at han pleide å jobbe hele dagen på julaften, og kom rett inn til julemiddagen. Siden han jobbet så mye lagde han ofte middag til oss før han dro i fjøset. Mor hjalp oss med leksene på kvelden.

Jeg kommer fra et hjem der «å hjelpe andre» har vært et motto. Søsteren min og jeg har alltid hjulpet til mye hjemme i huset og på gården; dekket bordet, vasket huset, vasket traktor, stablet ved og den slags. Det var nok ikke alltid like morsomt, men nå som jeg er blitt eldre og har flyttet ut, ser jeg store fordeler med å ha lært meg å jobbe og å hjelpe til der det trengs. Det er noe jeg tar med meg videre i hverdagen. Jeg er selv leder for Alopeciaforeningen Norge og kjenner at det er godt å kunne hjelpe andre med samme sykdom.

Mitt tantebarn kaller faren min for «tullemannen». Far har alltid vært den morsomme. Han har alltid en kommentar på lur, og finner alltid på noen sprell. Som da han gjemte vekkerklokka til besteforeldrene mine under senga deres og satte den til å ringe midt på natta. Er det noe som blir borte eller noe rart som skjer under et familieselskap, er det alltid far som får skylda. Som regel er det helt berettiget.

Felles humor rundt sykdommen

I barnehagen fant mor og far en flekk uten hår i bakhodet mitt. Dette var mitt første møte med sykdommen alopecia. De fikk et kortisonliniment som de smurte på, hår vokste ut og de tenkte ikke noe mer på det. I sjuende klasse mistet jeg et halvt øyenbryn og litt av håret bak øret og i nakken. Men også denne gangen begynte det å vokse igjen. Høsten det første året på ungdomsskolen, mistet jeg mer og mer hår. Før juleferien var over hadde jeg mistet nesten alt. Til juleballet i åttende klasse måtte jeg bruke min første parykk. Å få alopecia i den alderen var tøft, men støtten fra foreldrene mine gjorde at jeg klarte å takle det på en god måte.

Mor har vært den som har hjulpet meg med NAV og hudlege, mens far har vært den jeg har pratet med når ting har vært tungt. Far har selv noen hårløse flekker i skjegget og har alltid hatt lite hår. Han mistet håret som ung akkurat som meg, så vi har på en måte vært sammen om hårtapet. Etter at jeg ble trygg på meg selv og sykdommen, har far og jeg hatt mye humor sammen. Vi kan ta morsomme bilder, eller ta på oss rare parykker. Da jeg mistet håret tok mor og far meg med på et treff for barn og unge

i Alopeciaforeningen. De var veldig opptatt av at jeg skulle møte andre som var som meg, og at jeg skulle være en del av et fellesskap.

Mor og far oppmuntret meg veldig. Jeg skulle ikke være flau over sykdommen. De hjalp meg for eksempel med å lage en presentasjon som jeg holdt for klassen. Det er først de siste tre årene at jeg har vært helt åpen om sykdommen, og har gått uten parykk. Mor og far har støttet meg i prosessen. Nå er jeg meg, både med og uten hår. Foreldrene min har hjulpet meg økonomisk med parykkene. Jeg hadde ikke hatt råd til en så god parykk om det ikke var for dem.

Bestefars skattkiste

Jeg har et stort ønske om å få barn. De som kjenner meg vet at jeg elsker barn. Jeg og samboeren har vært sammen i seks og et halvt år. Når vi har fått etablert oss håper jeg vi kan skape en familie sammen. Far har allerede begynt å samle gamle mynter som han har lagt i en liten kiste. Det skal være bestefars skattkiste. Han gleder seg nok til å få barnebarn. Jeg er veldig opptatt av at vi ikke skal ha noe tradisjonelt kjønnsrollemønster i familien. Jeg syns vi som foreldre skal bidra på lik linje når det gjelder å hjelpe til med lekser på skolen, og være med på fritidsaktiviteter som å lære barna å sykle. Eller å lage mat.

Jeg vil være en ressurssterk mor, og jeg vil at barna skal vite at de har en mor som alltid er der. Jeg vil gi dem en barndom med sunne aktiviteter. Da jeg var barn drev jeg selv med korps, piano, ballett og fotball. Jeg har alltid fått deltatt på aktiviteter. Det er noe jeg vil ta med meg videre. Jeg vil også ta med meg humoren i hverdagen, for det gir meg så mye. Det er så viktig å ha den gode og løse praten rundt middagsbordet. Prate om alt og ingenting.

Det er utrolig viktig for meg at foreldrene våre har god kontakt med barnebarna sine. Ikke bare fordi det kan være til hjelp for oss, men fordi jeg selv har opplevd det som en veldig positiv ting å ha kontakt med mine besteforeldre. Jeg har tenkt spesielt mye på dette, fordi vi har mistet så mange i familien de siste årene. Det er godt å ha familien rundt seg. Jeg vil jobbe for at man er der for hverandre.

© CAMILLA ELGØREN JOHANSEN

REMI, 43

Oppvokst: Glomfjord

Yrke: Leder for Kuben Yrkesarena i Oslo

Far til to barn, ett på fjorten måneder og ett på seksten år

Faren min var alltid der, men på en stillferdig måte. Som barn sammenlikner man alltid sin egen familie med andres. Jeg husker at en del hadde strenge fedre, men slik var ikke faren min. Han var inkluderende og snill, og han stilte alltid opp. Han kjørte meg til skitrening, uansett hvor langt unna det var, og han ble med på dugnader. Han engasjerte seg mye i oppveksten vår ved å stille opp og være til stede.

For smart for yrkesfag

Da jeg skulle begynne på videregående hadde jeg lyst til å velge yrkesfag, og helt spesielt kokkelæren. Lærerne og rådgiverne mente jeg var for flink på skolen til det, og rådet meg til å velge noe annet. Skulle man bli noe var studiespesialisering veien å gå. Pappa mente jeg måtte finne ut av det selv, og ga uttrykk for at han støttet meg uansett hvilket valg jeg tok. Selv var han industri-mekaniker og drev et stort lærlingesenter og opplæringskontor i kommunen. Derfor så han verdien av fagutdanninger, og syntes nok det var fornuftig å ha et fagbrev i bunnen. Jeg tror friheten faren min ga meg til å finne ut av hva jeg ville bli har hatt mye å si for at jeg i dag jobber med det samme som ham. Jeg leder et senter for yrkesopplæring som heter Kuben Yrkesarena. Det er et av Norges største.

Å være far – en modningsprosess

Farsrollen har forandret seg mye siden jeg vokste opp. Selv om pappa alltid var der, hadde vi ikke et tett og nært forhold slik idealet er i dag, og slik jeg ønsker å ha til mine barn. I tillegg til å ha en sekstenåring i huset, er jeg akkurat tilbake på jobb etter fire måneders pappaperm. Jeg merker at jeg har forandret meg som far i løpet av disse femten årene. Jeg er mer til stede nå enn jeg var med det første barnet mitt. Selv om jeg gjorde mye av det samme da som jeg gjør nå, er jeg med på beslutninger, oppgaver og det som skjer på en annen måte. Første gangen var jeg på et vis mer en slags konsulent, om man kan si det. Nå har jeg blitt mer moden, samtidig som det forventes mer av meg som far. Jeg er mer til stede i øyeblikkene med barna mine nå enn jeg var tidligere.

Min far var åpen og ga meg frihet. Han ga meg frihet til å være meg selv, og lærte meg å være ydmyk for min egen posisjon. Det ønsker jeg å ta med meg videre. Jeg ser det er mange foreldre som presser barna sine, men jeg har ikke tro på at foreldre skal være ambisiøse på barnas vegne. De må selv ha rom og frihet til å finne ut av hva de vil. Motivasjonen må komme fra dem selv. Det å stille opp så mye som mulig er også noe jeg prøver å ta med meg fra pappa. Jeg vil ikke gjøre meg kostbar eller vanskelig. Jeg synes det er viktig å være inkluderende og fremme barnas valg og egenskaper.

Jeg ser det
er mange foreldre
som presser barna sine,
men jeg har ikke tro
på at foreldre skal være
ambisiøse på
barnas vegne.

Vi har ofte blitt sittende igjen i bilen et kvarters tid ekstra og pratet om livet, oppveksten min som lesbisk i mormonkirken og om det å være en outsider.

SARA, 26

Oppvokst: Kolbotn

Yrke: Jobbsøker

Å være pragmatisk og positiv er et mantra pappa har repetert for meg siden jeg var barn. Med det mener han at så lenge man gjør så godt man kan, så er det bra nok. Det har vært godt for meg å høre. Han har alltid pushet meg til å gjøre det bedre. Men dersom det gikk dårlig var det ikke verdens undergang.

Mormonpappa

Pappa er sterk, positiv og omsorgsfull. Han er en hardtarbeidende arbeiderklassesmann som har jobbet seg opp fra bunnen. Han startet opp sitt eget selskap, og nå gir han råd til store konserner om hvordan de kan forbedre forretningsmodellen. I tillegg har han vært biskop og stavpresident i den norske mormonkirken.

Han var mye borte da jeg var yngre. Vi hadde ikke så god råd da jeg vokste opp, så pappa jobbet veldig mye. Det var mamma som var hjemme. De siste årene har han derimot satt familien i sentrum. Han bruker mye tid og ressurser på familien nå, og er opptatt av at vi skal samles.

Pappa har alltid vært en uhøytidelig person som har gjort narr av ting, og kanskje også brutt noen regler av og til. Jeg husker for eksempel godt episoder der han har utfordret meg eller søsknene mine til å spise ekle ting. En gang vi var på hyttetur kjøpte han noen hermetiske pølser. De var rosa og helt forferdelige. Han sa at den som klarte å spise alle pølsene på syv sekunder skulle få tusen kroner. En annen gang var det å spise alt fettete etter fårikålen mot en kilo snop. Han utfordret også brødrene mine til å hoppe over et stort skilt da de var seksten år gamle. Da skulle de få softguns. Når jeg tenker på det var det egentlig ganske farlig.

Felles utenforskap

Pappa er også veldig god til å uttrykke følelser. Vi har hatt mange fine samtaler i bilen de gangene han har kjørt meg til eller fra steder. Vi har ofte blitt sittende igjen i bilen et kvarters tid ekstra og pratet om livet, oppveksten min som lesbisk i mormonkirken og om det å være en outsider. Samtalene har hjulpet meg til å ta et oppgjør med oppveksten i menigheten, uten å kaste vrak på alle verdiene og idealene.

Jeg har fått mye støtte fra pappa til å være annerledes og skille meg ut. Han har ofte kjent seg igjen i å være utenfor, og kaller seg selv «skrullingen» i kirken, siden miljøet der er veldig A4. Vi kan le og gjøre narr av det sammen. Selv om han lever et liv som mormoner, og aldri har utforsket rus, tobakk og tilfeldig sex, så har han fortalt at han nok hadde vært mer som meg om han ikke hadde valgt det livet han har.

Pappa skjønnte at jeg var skeiv før jeg fikk sagt det selv. En gang etter at vi hadde vært på kjøretur, stoppet han bilen utenfor huset vårt. Så sa han: «Jeg og mamma har snakket sammen og vi skjønner at du liker jenter.» Så han kom meg altså i forkjøpet. Da var jeg sytten år gammel. Både han og mamma har alltid vært

positive til kjærestene mine, og vært interessert i å bli kjent med dem.

Pappas positivitet

Jeg har aldri hatt noe ønske om å få barn. Det har bare virket slitsomt. Skrikingen og luktene har alltid gjort meg kvalm. Mens alle andre flokket seg rundt den nyfødte har jeg holdt meg unna. Likevel har jeg merket at holdningen min til å få barn og stifte familie har endret seg etter at jeg ble sammen med henne jeg er sammen med nå. Det kjennes annerledes. Kjærligheten er så sterk at det er uunnngåelig å tenke på å få barn og lage en familie med henne.

Det hadde vært koselig om vi kunne lage et barn med både mitt og hennes egg, men dagens teknologi er ikke der ennå. Vi har fantasert litt om hvordan vi kommer til å være som foreldre. Vi ser for oss at hun kommer til å være den strenge, mens jeg er den som kommer og ødelegger. For eksempel ved å ta med barna på båttur uten å si i fra, litt sånn som pappa kunne finne på å gjøre.

Jeg synes det er viktig å kunne uttrykke følelser til barn. Særlig å vise at det er greit å være svak, og at det er greit å være sliten og lei seg av og til. Jeg synes også det er viktig å snakke åpent om samtykke, kjønnsidentitet og seksualitet, selv om det ikke har vært vanlig å gjøre det med barn. Det er viktig at de skal kunne utforske hvem de er utfra sine egne forutsetninger.

Jeg er opptatt av å prestere, men noen ganger har jeg vanskelige perioder. Da hjelper pappas positivitet. Det får meg til å ta lettere på ting, og til å gjøre det vanskelige til noe humoristisk. Jeg vil ta dette med meg videre og lære det til mine egne barn.

AKSEL, 26

Oppvokst: Sollihøgda

Yrke: Prosjektleder i Helseutvalget

Pappa har jobbet i militæret og i NATO, og er derfor en disiplinert og autoritær mann. Da vi var barn var det alltid strenge rutiner for leggetid og lekser, og det var faste tidspunkt for TV og godteri. Pappa kunne også få oss til å grine etter en times skitur. Likevel var han alltid rettferdig, og de gangene vi oppførte oss bra ble det alltid belønnet. På den ene siden var han den strenge og autoritære pappaen, på den andre siden en artig venn.

«Dersom Aksel hadde sagt at han er homofil, så hadde jeg sagt at det var greit.»

Bøllepappa

Pappa har en veldig sær form for humor, og han liker å tulle med alt mulig. Jeg husker vi hadde en nabo som irriterte ham veldig. Han ga oss rulleskøyter og lot oss kjøre rundt i leiligheten for å plage naboen under. Det endte med at de flyttet. Han ble fryktelig glad da det skjedde.

Da vi var barn kunne han være minst like bøllete som oss. Hvis vi kom hjem og fortalte om noe galt vi hadde gjort, kjeftet han aldri på oss. I stedet pleide han å inspirere oss til å gjøre enda mer bøll neste gang. Han kunne si: «Neste gang må dere gå mer drastisk til verks.» Som for eksempel den gangen vi hadde fått tak i noe fyrverkeri som vi hadde gått rundt i nabolaget og skutt opp. Vi skjønte at det ikke var særlig lurt, og gruet oss veldig til å fortelle det til pappa. Pappas respons var å spørre om vi hadde siktet på noen. Han sa: «Dere vet at de som bor ovenfor oss er noen skikkelige klagekjerringer. Hva med å sikte på vinduene deres og skremme dem litt?»

Ellers har han alltid gjort mange koselige ting for oss barna. Noen merkelige også. Jeg husker en gang han fylte et badekar med vannballonger, for så å la oss hoppe oppi og sprekke alle sammen. Det synes han var hysterisk morsomt. En annen gang tok han oss med på elgjakt, og lot oss gå rundt med pil og bue i tre timer. Han var like engasjert som meg, selv om han helt sikkert visste at det ikke kom til å bli noen fangst.

Jeg husker godt at pappa stadig ga uttrykk for at han ville akseptere det, uansett hvilken legning jeg hadde. Det skjedde flere ganger i oppveksten min. Han sa: «Dersom Aksel hadde sagt at han er homofil, så hadde jeg sagt at det var greit.» Han kunne si det når vi snakket om å akseptere andre og seg selv. Noen ganger kom det også helt tilfeldig, for eksempel hvis jeg plagde søsteren min. «Nå må du sannelig akseptere andre, for hvis du hadde kommet ut som homofil så hadde jeg akseptert deg.» Derfor visste jeg at jeg kunne fortelle ham om det da jeg selv startet prosessen med å komme ut. Jeg skrev bare en melding til ham der det sto: «Husker du den gangen du sa du ville akseptere det, om jeg var homo?» Han svarte: «Ja, det gjør jeg», og «dette tar vi en prat om når jeg kommer tilbake fra jobbreise». Da han kom hjem ga han meg en klem, og samtalen gikk helt fint.

Jeg har alltid vært veldig glad for støtten pappa har gitt meg når det gjelder legningen min. Han kom i bryllupet mitt, selv om han har vært skeptisk til homokulturen og festene i miljøet.

I hans verden var det et koldtbord av ecstasytabletter og «crazy» folk, så noen fordommer har det jo vært. Likevel har han altså aldri dømt meg for å være homofil. Han har også støttet meg de gangene mamma ikke klarte å gjøre det. Noen tenker kanskje at en mor har lettere for å akseptere en homofil sønn enn det en far har, og at fedre vil tenke at deres maskuline sønn har forsvunnet fra dem. Sann er ikke pappa. Han har alltid vært en god støtte-spiller og rollemodell. Han har vist meg at det går an å være en barsk mannemann, samtidig som man kan akseptere andre.

Øvd på farsrollen

Jeg har katt og trives veldig godt med det, men jeg tenker også på barn. Vi har ingen umiddelbare planer om å skulle bli foreldre, men vi har luftet det forsiktig for hverandre. Det krever selvfølgelig mer planlegging av oss. Før det kan skje, må vi finne ut hvordan. Det er ikke så viktig for meg at å få mitt eget genetiske barn. Søsteren og broren min er adopterte, og de er like mye søsknene mine for det.

Jeg ønsker å ta med meg pappas balansegang mellom å være streng og å være kompis. Om jeg og mannen min får barn, ser jeg for meg at han blir den strenge pappaen, mens jeg blir kompis. Jeg vil nok bli den som sier: «Ikke hør på ham, her har du hundre kroner til is. Gå og kos deg!» Det ligger nok litt i min natur. Jeg er altfor glad i å ha det gøy. Som storebror har jeg på en måte fått øvd meg litt på farsrollen med småsøsknene mine. Jeg sier at de alltid kan prate med meg om hva som helst, og gjør det klart at jeg ikke blir sint eller skuffet for noe. Jeg lar dem gjøre morsomme og sprø ting, slik som jeg har lært av min far.

Pappas ærlighet er også noe jeg vil ta med meg videre i livet. Han har alltid vært ærlig om seg selv, og fortalt om de dumme tingene han har gjort. Han har aldri framstilt seg selv som en perfekt person. På den måten har han vist at han også er et menneske. Det å vite at han har opplevd liknende ting, har gjort det lett for oss ungene å komme til ham om det har vært noe. Jeg har gjort mye tull, noen ting mer alvorlig enn andre. Jeg har vært ærlig med ham om det. Han har alltid taklet det på en veldig fin måte. I stedet for å kjeffe eller flippe ut, har han gitt oss verktøy til å takle situasjonen og ta de riktige valgene. Den åpne dialogen har vært mer nyttig for oss enn strenge rammer og regler.

Verken mamma eller pappa har presset meg til å være feminin eller for eksempel leke med dukker.

SIGRUN, 29

*Oppvokst: Bryggja, en liten bygd på Vestlandet
Yrke: Musiker og sykkelbud for Bring*

Pappa er en kul fyr. Jeg liker å henge med ham, og jeg setter veldig pris på samtalene vi har. Han er engasjert, tilstedeværende og en livsnyter. Han har vel hatt en ganske typisk farsrolle. Gikk på jobb, kom hjem, spiste middag med familien og gikk på fjelltur i helgene. Og så tok han meg med på fisketurer, og vi dro ofte på konserter sammen.

Kjernefamilien

Om man tenker seg en vanlig kjernefamilie, så kan absolutt min familie sies å være en slik. Både mamma og pappa har alltid stilt opp, og jeg har et veldig sterkt sikkerhetsnett i familien. Den grunnleggende trygghetsfølelsen min kommer fra familien. Jeg har sett at det absolutt ikke er noen selvfølge, særlig blant mine skeive venner.

Da jeg var barn syntes jeg det var skummelt å dra på korpstur alene, så pappa ble med som vakt. Mange av foreldrene ønsket sikkert å bruke helga eller uka si på noe annet, men han syntes det var gøy å være med. Han liker å være sosial, og å følge med på hva vi driver med. Turene ble også et rom hvor vi to kunne være sosiale sammen. Han hadde det hyggelig med de andre foreldrene mens vi barna lekte. Det ga meg en veldig trygghet at han var med.

Pappa har alltid latt meg være den jeg er, og latt meg gjøre det jeg har lyst til. Generelt var jeg veldig lite kjønnet i oppveksten. Verken han eller mamma har presset meg til å være feminin eller for eksempel leke med dukker. Ville jeg gå med baggy jeans og ha sort sminke rundt øynene, så var det helt greit. Jeg var mer opptatt av å feminisere meg selv enn det foreldrene mine var. Jeg fikk for eksempel ikke lov til å gå med sminke før jeg gikk på ungdomsskolen. Det var først da jeg kom i puberteten at jeg kjente meg presset til å tilpasse meg etter de gjeldende kjønnsnormene.

Da jeg kom ut som skeiv gikk det også veldig fint. I ettertid har søstera mi fortalt at pappa var litt lei seg da det skjedde. Ikke fordi det var noe galt med det, men fordi han var redd for at han hadde gjort det vanskelig for meg ved å spørre meg om når jeg skulle ta med en mann hjem. Det var like naturlig for dem at jeg var skeiv som heterofil, og det eneste som forandret seg var at de byttet pronomen på kjæresten min.

Ønsker seg et fellesskap

Jeg kan godt få barn, men samtidig er det ikke noe jeg føler jeg må. Det er ikke sånn at jeg kommer til å sitte igjen med et stort hull i livet dersom jeg ikke får barn. Jeg vil først og fremst ha en familie. Det må ikke nødvendigvis inkludere barn. Det handler mer om å finne et fellesskap. Jeg er åpen for alternative familiekonstellasjoner, og har ikke behov for å etablere en kjernefamilie. Et barn kan for eksempel ha to mødre og to fedre.

Eller man kan bo i et fellesskap hvor det er barn man ikke har hovedansvaret for. Jeg tenker at det viktigste er at barna har stabile omsorgspersoner rundt seg, som skaper trygghet uansett hvor mange foreldre som er involvert.

Dersom jeg skulle bli forelder ønsker jeg å være til stede og engasjert, slik mine foreldre har vært. Mamma og pappa gikk mer eller mindre edru i tjue år i tilfelle det skulle skje noe, eller om jeg og søstera mi ville bli hentet et sted. Da vi ble eldre og begynte å dra på fester, kom pappa alltid og hentet meg. Han kjørte også alle vennene mine hjem. Jeg kunne alltid ringe til dem på en fredag eller lørdag kveld. Det er også et valg jeg ønsker å ta. Jeg vil at barna mine skal vite at jeg alltid er tilgjengelig for dem.

Det vil også være viktig for meg å gi barna mine en kjønnsnøytral oppdragelse, slik som foreldrene mine ga meg. Jeg har inntrykk av at barn i dagens samfunn er mye mer opptatt av kjønn enn da jeg vokste opp. Derfor vil det være viktig for meg å lære barnet mitt at kjønn og seksualitet ikke skal være en begrensning. Jeg vil snakke med dem om forventninger knyttet til kjønn, så ikke samfunnets normer tres over hodet på dem. Jeg vil gi dem trygghet til selv å velge hvem og hvordan de vil være.

MATHIAS, 31

Oppvokst: Son i Akershus

Yrke: Rådgiver i Statistisk Sentralbyrå

Far til et barn på snart ett år

Jeg hadde et godt og nært forhold til pappa i oppveksten. I dag har vi kanskje et enda nærmere forhold. Noe av grunnen er nok at jeg har fått barn selv. Det er kanskje lettere for to voksne menn å vise følelser når det er en baby med i bildet.

Tatt på alvor

Pappa var lett å forholde seg til. Han er ikke den som prater mest. Han er stille og reservert, men likevel til stede. Hvis det skjedde noe, kunne vi andre lett bli stressa. Han holdt alltid hodet kaldt. Når jeg ble sint, pleide han å tulle med meg, i stedet for å gjøre en greie ut av det. Da var det veldig vanskelig å fortsette og være sur.

Vi var på fisketurer av og til. Det har jeg alltid har satt pris på. På fisketurene lagde vi mat. Gjerne potetmos. En gang kom det så mange fluer i potetmosen at den ble helt svart. Vi spiste den likevel. Jeg synes det er et fint minne fra barndommen. Da pappa vokste opp hadde han veldig mye ansvar, og han var ofte den som tok vare på småsøsknene sine. Derfor ville han gjøre det motsatte av sine foreldre, ved å ta godt vare på og være til stede for oss. Han har alltid tatt meg på alvor og snakket med meg på en ordentlig måte. Jeg spurte om veldig mye som barn. Pappa var alltid tålmodig. Hvis han ikke visste svaret slo han opp i atlas eller leksikon. Vi har en liten familie på begge sider, men vi har et nært forhold til dem. I vår familie har det aldri vært noe særlig skille mellom voksne og barn. Kanskje bortsett fra når de voksne drakk, men ellers var vi sammen hele familien. Vi barna satt alltid ved voksenbordet. Etterpå gikk vi for å leke.

Å være far er som å være forelsket

Jeg er opptatt av å ta barn på alvor. For eksempel ved å ikke sitte med mobilen hele tiden. Jeg vil heller være til stede og følge opp ungen min. Jeg vil at han skal vite at jeg er der for ham. Før jeg selv ble far, var det mange ting jeg tenkte at jeg ikke skulle gjøre. Jeg tror ikke man bør tenke for mye på alle de små feilene man gjør som forelder. Man kommer jo til å gjøre dumme ting, men så lenge de gode grunnverdiene er der så kommer det til å gå bra.

Jeg tror forskjellen mellom far og sønn var større mellom pappa og hans far. Det har blitt lettere å være far i dag enn den gangen. Pappa måtte i stor grad klare seg selv. Det er lagt mer til rette for at fedre kan være

sammen med barna sine, med ordninger som pappa-permen. Det er veldig bra at vi har den muligheten. Selv om det fremdeles er forventet at mor er den som skal være sammen med barna, så er det blitt lettere for oss fedre å gå inn i foreldrerollen.

Jeg tror jeg er en ganske entusiastisk far, og jeg synes det er morsomt å være pappa. Det er fantastisk å treffe et menneske man får et så sterkt forhold til. Å være pappa er litt som å være forelsket, man blir gradvis mer og mer kjent med dem.

Jeg har tatt med meg humoren fra pappa. Han var alltid morsom. Det har nok noe med personligheten hans å gjøre, men også med innstillingen. Når man får barn så bekymrer man seg ganske mye. Det har jeg kjent på etter at sønnen min ble født. Jeg tror det er viktig å trekke seg litt tilbake og le.

På fisketurene lagde vi mat. Gjerne potetmos. En gang det kom så mange fluer i potetmosen at den ble helt svart. Vi spiste den likevel.

Jeg har hatt mange stunder hvor jeg har vært trist, nostalgisk og frustrert, og da har jeg lengtet etter Colombia og pappa.

LINA, 27

*Oppvokst: Colombia og Norge
Studerer: Pedagogikk og kjønnsstudier*

Jeg ble født i Colombia og levde de første ni årene av livet der. Foreldrene ble skilt da jeg var ett år gammel, så de delte på omsorgen bror min, søsteren min og meg. Da mamma giftet seg med en nordmann i 1998 flyttet vi til Norge, mens pappa og resten av familien ble i Colombia. Selv om jeg har hatt en far på avstand, har han likevel vært til stede og vært opptatt av hva som skjer i livene våre. Han spilte en stor rolle i oppveksten min. På mange måter har han bidratt til å gjøre meg til den jeg er i dag.

Min far, akademikeren

Om jeg skal beskrive pappa så må det bli at han er engasjert, pedagogisk, glad i kaffe og bøker. Jeg ser ham alltid for meg på kontoret sitt, med en god bok og et teppe rundt seg. Han har en kaffekopp ved sin side, helst av den typen som vi dyrker selv. Min far er en typisk akademiker og har jobbet som lærer og med utdanningsspørsmål så lenge jeg kan huske. Han har en doktorgrad, og han har skrevet mange bøker. Nå er han rektor på den samme skolen jeg gikk på som liten.

Tok første fly til Norge

Da jeg var fjorten flyttet jeg tilbake til Colombia og bodde hos pappa. Å gå på den samme skolen, møte de samme lærerne og de samme medelevene som jeg forlot som niåring var spesielt. Mange var ukjente for meg, men likevel visste alle hvem jeg var, på grunn av pappa. På den tiden jobbet han ganske mye, men han var likevel til stede. Han var der da jeg fikk min første kjæreste, og han var det da jeg fikk min første kjærlighetssorg. Når jeg ville på fest foreslo han alltid at festen skulle avholdes hos oss, slik at han kunne passe på og følge opp hvis det skjedde noe.

Etter at jeg flyttet tilbake til Norge igjen, holder vi kontakten via mail og telefon. En gang i året reiser jeg tilbake og besøker ham. Han har også besøkt meg flere ganger. Det fine med pappa er at han er så engasjert i livet mitt. Han setter seg inn i min situasjon hver gang det har skjedd noe. Når jeg har vært bekymret, så har han vært bekymret sammen med meg. Når jeg har vært lei meg, så har han vært lei seg sammen med meg. Da jeg begynte å studere på universitetet gikk jeg på en smell og var veldig langt nede. Pappa ble bekymret for meg, la fra seg alt han hadde av forpliktelser og undervisning og tok første fly til Norge for å passe på meg. Han sto ved min side gjennom det hele. Det glemmer jeg aldri.

Tryggheten i bøkene

Å få barn er et stort ansvar. Det er ikke noe jeg har vurdert enda, men jeg mener at tilstedeværelsen er viktig. Jeg har hatt en fin oppvekst og har støttende foreldre, men å ha en far og en familie som er langt borte har vært vanskelig når jeg ikke har hatt det bra. Jeg har hatt mange stunder hvor jeg har vært trist, nostalgisk og frustrert, og da har jeg lengtet etter Colombia og pappa.

En lærdom jeg særlig vil ta med videre fra pappa, er betyd-

ningen av utdanning. På godt og vondt. For selv om det kanskje ikke var hans intensjon, så har det å lykkes på skolen noen ganger vært mer press enn nytelse. Som barn satt jeg ofte og skrev oppsummeringer av bøker, pugget verdenskartet og øvde på håndskriften min. Men hans trygge sted er i bøkene, og det har han gitt videre til meg. Han har vist meg alt det positive som kan komme av en utdanning og han har vært en sterk støttespiller gjennom studier og aktivisme.

Som voksen begynte jeg å engasjere meg i samfunnsdebatten og ble aktiv i ungdomsorganisasjoner. Jeg tok noen friår, og det var naturligvis litt vanskelig å forklare for ham i starten. Luksusen med å ta seg friår fra skolen og delta i politiske kamper er nærmest umulig i Colombia. Det kan i verste fall være livsfarlig. Han var bekymret og redd for at jeg ikke skulle komme tilbake til skolebenken, eller at det på noen måter skulle påvirke min status som utenlandsk borger. Det var ikke før vi arrangerte et seminar sammen, der jeg holdt foredrag på et universitet om norsk demokrati, ungdomsengasjement og likestilling at han forstod hvor givende og viktig dette var for meg.

En annen ting jeg vil ta med meg fra mine foreldre er å ikke sette noen grenser for hva man kan bli. Colombia er et svært katolsk land. Det er sterkt preget av machokultur og tradisjonelle kjønnsroller. Likevel har pappa aldri vært en representant for den slags holdninger. Han er verken konservativ eller særlig troende, så jeg har fått elske den jeg vil, og bli det jeg vil bli. Det er ingen selvfølge i Colombia, og alt for mange vokser opp uten en slik frihet.

HENRIK, 22

Oppvokst: Mosjøen

Yrke: Prosjektleder for Helseutvalget

Mamma og pappa skilte seg da jeg var rundt fire-fem år gammel. Det ble ganske turbulent da pappa fikk seg ny kjæreste, for hun var ikke så interessert i meg. Derfor har jeg vært mye sint på ham i oppveksten. Etter hvert innså jeg at han er en bra fyr. Vi er bare veldig forskjellige mennesker.

Enkel og hjemmekjær far

Pappa er en enkel fyr. Han liker å stå opp hver dag og vite akkurat hva som skal skje. Hver dag spiser han den samme frokosten og drikker av den samme kaffekoppen, til faste tider. Han er født og oppvokst i Mosjøen, og har jobbet på aluminiumsverket siden han var atten år. Han jobber fem dager i uka med de samme kollegene han har hatt de siste tretti årene. Så kommer han hjem, leser i avisen, setter seg ut på plattingen og tar seg en kopp kaffe. Han er fornøyd med det enkle livet han har. Noen ganger er jeg litt misunnelig på ham, og kunne ønske at det hadde vært nok for meg å ha et vanlig A4-liv.

Etter meg har han fått to nye barn. Med dem ser jeg at han har lært av feilene sine. Han er veldig til stede for dem. Ungene betyr alt for ham, og alt foregår på deres premisser. Han er et trygt, hjemmekjært vesen som ikke ønsker seg noe annet. Kan det finnes en bedre far enn det?

Som tenåring begynte jeg å bli opptatt av sminke og mote. Jeg var en synlig skikkelse i den lille bygda. Likevel vet jeg at pappa ikke hadde noen problemer med det, for mamma og han er lite fordomsfulle. Pappa har alltid vært tydelig på at han er stolt av meg, uansett hvordan jeg er eller ser ut. Mamma og pappa skjønnte tidlig at jeg var skeiv. Det var åpenbart fra da jeg var tre år og danset til Spice Girls på danskebåten foran alle. De skjemtes ikke over det i det hele tatt.

Pappa har alltid vært interessert i å høre om det jeg jobber med i Helseutvalget, og om LHBT-rettigheter. Han kan sitte i godstolen og høre på, og si ting som: «Hvorfor kan ikke folk slutte å mase? Kan ikke folk bare få være seg sjøl?» Pappa har til og med vært med meg på homsebar. Han var smørblid, for han syntes de hadde god øl der.

Musikkelskere

Både pappa og jeg er musikere, så den interessen har vi til felles. Det er ikke så mange som tror det, men han var puddelrock og nesten en rockestjerne på åtti- og nittitallet. Da jeg var barn pleide vi å høre på musikk sammen, og noen ganger lagde vi puddelrockesveis på det lille håret han hadde igjen. Jeg har sunget i kor i Mosjøen siden jeg var åtte, og han har alltid kjørt meg fram og tilbake til øving. Da mitt gamle kor satte opp Grease for noen år siden, sto pappa og jeg på scenen sammen for første gang. Det var utrolig artig.

Ikke redd for skrubbsår

Jeg har veldig lyst til å bli far, og vil gjerne ha mange barn. Det kan godt skje før jeg blir tretti år. Selv om jeg kanskje ikke ser så veldig mandig ut, har jeg som mange andre menn en higen etter å lage mine egne barn, og spre mine gener videre. Med to menn er det ikke nødvendigvis så enkelt å få barn. Det fineste hadde vært å adoptere, for jeg vet at det er mange barn som trenger foreldre.

Jeg tror jeg kommer til å bli en streng far, den pappaen som setter ned foten. Det hadde vært fint å være den kule som gir dem godteri, men jeg tror ikke det er en rolle jeg kommer til å ta. Jeg hadde ikke så mye disiplin i min egen barndom. Det er det viktig å ha, så jeg kommer nok til å være noe strengere enn det pappa var. Jeg kommer sikkert også til å være overbeskyttende. Samtidig må ungene få teste ut ting på egenhånd, og få skrubbsår på knærne.

Jeg er jo litt redd for at jeg ikke skal bli en like hjemmekjær og god far som pappa har vært. Men i motsetning til pappa er jeg veldig god til å lese andres følelser, noe jeg tror er viktig som forelder. Jeg kunne gå og tenke uten at han skjønnte at det var noe som bekymret meg.

Jeg ønsker å ta meg tid til å være hjemme og være sammen med ungene, slik pappa gjorde. Selv om pappa jobbet skift var han likevel mye hjemme. Mange, særlig fedre, er dårlige til å bruke tid hjemme med ungene sine. Når man er så heldige å ha to tilstedeværende foreldre, så trenger barna at begge er delaktige i livene deres. Uansett om det er to mødre, to fedre, eller en mor og en far.

Da jeg var barn pleide vi å høre på musikk sammen, og noen ganger lagde vi puddelrockesveis på det lille håret han hadde igjen.

Pappa tok meg i forsvar.
Han forsto at det var meg,
men ville han ikke si til
politiet.

YEZEN, 33

*Oppvokst: Irak og Norge
Studerer: Barnepedagogikk*

Pappa var en mektig mann i Irak, valgte likevel å flykte fra alt. Han forsto at det ikke var noen god framtid for oss barna der, og tok med seg alle pengene han hadde i banken og dro. Det er jeg evig takknemlig for. Selv om vi ikke hadde et så nært forhold før vi ble drevet på flukt, var han en god far. Han alltid satte oss barna først.

Flukten førte oss nærmere

Jeg vil beskrive pappa som myk. Han har sine fordommer, men han prøver alltid å sette seg inn i det han ikke forstår. For eksempel har han alltid prøvd å godta mine valg, også når han i utgangspunktet ikke har likt dem. Han har gitt seg når han innser at det er noe jeg virkelig vil.

Da jeg var barn var pappa en del borte på grunn av krigen og jobben sin. Det var først da jeg var fjorten-femten år gammel, og vi ble drevet på flukt av det irakiske regimet og Saddam Hussein, at vi kom nærmere hverandre. Først måtte vi flykte til Kurdistan. Mamma og pappa var redde for oss, og ville ikke sende oss på skole. Verken mamma eller pappa jobbet. Derfor fikk vi mye familietid sammen. Tiden jeg mistet med pappa som liten, fikk jeg tilbake da vi ble drevet på flukt.

En gang holdt jeg på å brenne ned huset vårt. Jeg var fascinert av flammer som barn, og egentlig var jeg vel litt pyroman. I Irak er det vanlig med åpne terrasser på taket. Der hadde pappa bygget flere små hytter. I dem hadde jeg fire brune høner, to kaniner og noen duer. Jeg var veldig glad i dem, og lekte ofte der oppe. En dag oppdaget jeg at en fremmed due hadde lagt egg bak en vegg. På skolen hadde jeg lært at eggene trengte varme for å klekke. Jeg tente en flamme. Den satte fyr på hele hytta. Jeg ble redd, løp ned og låste døra til verandaen. Så gikk jeg til nabogutten for å leke, og lot som ingenting. Moren hans så det kom røyk fra taket vårt. Jeg lot fremdeles som ingenting. Det kom brannbiler, og folk kastet bøtter med vann. Etter at brannen var slukket kom politiet til oss. De spurte hva som hadde skjedd, og anklaget meg for å ha tent på. Pappa tok meg i forsvar. Han forsto at det var meg, men ville han ikke si til politiet. Jeg husker han gjemte meg bak seg for å beskytte meg. Jeg var så liten, og politimannen var stor og skummel, med våpen. Det var første gang jeg virkelig kjente at pappa stod mellom meg og en fare.

Pappas hjerte

Jeg husker godt noe pappa sa til meg, mens alle søsknene mine hørte på: «Yezen er mitt hjerte. Det går på to bein foran meg.» Han har aldri forklart meg hvorfor jeg er så viktig for ham. Men han er flink til å vise det. Da jeg dro på besøk til ham og mamma for ikke så lenge siden, møtte han meg i døra med en klem. Så begynte han å gråte. Da jeg spurte om det hadde skjedd noe, sa han: «Du er den i familien som har blitt mest urettferdig behandlet.» Til tross for at vi alle hadde blitt drevet på flukt og mistet alt vi hadde, mente han jeg var den som hadde det verst. Han utdypet

aldri hva han mente. Jeg er ganske sikker på at det var en reaksjon på at jeg hadde fortalt ham at jeg ble utsatt for seksuelle overgrep da jeg var barn. Det er nok noe han tar tungt. Jeg tror han har dårlig samvittighet for at han ikke oppdaget og stoppet det.

Jeg vil forstå ungen min

Min største drøm er å få barn. Jeg tenker på det ofte. Kanskje har det å gjøre med at jeg kommer fra en kultur hvor det å stifte familie er veldig viktig. Likevel er jeg redd jeg ikke blier en god far, siden jeg har så mange traumer fra overgrepene. Jeg ser at jeg er flink med barn, og jeg studerer barnepedagogikk. Å ha fullt ansvar for et barn vil likevel være annerledes. Man må være der hele tiden, ikke bare sju-åtte timer om dagen, som nå. Jeg tror jeg kommer til å være redd for at det skal skje dem noe. Særlig seksuelle overgrep og mobbing. Om jeg ikke legger merke til at noe er galt, kan det ødelegge livet til ungene mine.

For meg vil det være viktig å være både en demokratisk grensesetter og en venn for barna mine. Barn trenger en som setter grenser for dem. Jeg kommer ikke til å akseptere alt, men jeg vil prøve å forstå ungen min. Prøve å forstå det som foreldrene mine ikke forsto om meg. Jeg hadde ADHD og lærevansker. Det førte til mye krangling når det gjaldt lekser og sånne ting.

Pappa har strukket seg langt for barna sine. Det ønsker jeg også å gjøre. Jeg har vanskelig for å forstå at han dro fra alt han hadde. Selv da moren hans døde sa han nei til arven, fordi han ikke ville tilbake til Irak. Han har alltid sagt til oss: «Her i Norge kan vi få leve akkurat som vi vil, men vi har ikke mye penger. I Irak kunne dere hatt masse penger, men om noen bestemte seg for å skade dere der, så hadde de gjort det.»

JAMES, 28

Oppvokst: Skottland. Bodd fem år i Norge

Yrke: Barnehageassistent

Pappa har vært en veldig bra far. Da jeg ble født var det en vanskelig økonomisk situasjon i Skottland. Moren min hadde akkurat sluttet i en jobb da hun ble gravid, og da var det ingen som ville ansette henne. Pappa måtte jobbe mest mulig for at vi skulle klare oss. Han jobbet ofte kveld og natt, men hentet meg alltid på skolen og var opptatt av at vi spiste middag sammen, hele familien.

En kompleks mann

På den ene siden er pappa en hard arbeiderklassesmann. Han er oppvokst på sytti- og åttitallet, under tøffe forhold i Edinburgh. På den andre siden er han veldig generøs. Om han ser noen som virkelig trenger noe, hjelper ham dem alltid, uansett hvem de er. Han har hatt mange venner som har dødd av HIV og aids, og han var med på å etablere en av de første samtalegruppene for HIV-rammede. Han engasjerte seg også tidlig i arbeidet med å hjelpe hjemløse.

Pappa er virkelig en person å ha med seg i en krisesituasjon. En gang som barn brant jeg meg ganske alvorlig. Tanta mi hadde en gammel panelovn på veggen, og termostaten var ødelagt. Den kunne bli ekstremt varm. Jeg falt mot den ved et uhell. Det gjorde så vondt! Tanta mi visste ikke sine arme råd, så hun ringte pappa. Han fortalte at hun måtte skylle brannskaden i kaldt vann. Jeg gråt og hadde panikk. Hun ville ikke tvinge meg til å dusje. I stedet la hun på et fuktig håndkle, som er noe av det verste man kan gjøre med en brannskade. Da pappa kom var han mildt sagt oppgitt. Han gjorde det beste ut av situasjonen før vi dro til sykehuset. Det gikk heldigvis fint.

En langsom prosess

Jeg brukte ganske lang tid på å komme ut som trans. Jeg ville ikke hoppe rett ut i det uten å være sikker. Jeg definerte meg først som ikke-binær trans. Det betyr at jeg så på meg selv som verken kvinne eller mann. Jeg var med andre ord kjønnsnøytral. Nå har jeg kommet ut som transmann. At jeg tok meg god tid til å finne ut av min egen kjønnsidentitet har nok gjort ting lettere for familien min.

Etter at mamma og pappa skilte seg ble forholdet til pappa veldig turbulent. Jeg kuttet kontakten en stund. Det var på en måte en test da jeg fortalte ham at jeg var trans. Jeg ville se hvordan han reagerte, før jeg bestemte meg for om jeg skulle ta opp kontakten igjen. Siden han ikke visste så mye om hva det vil si å være trans, måtte jeg forklare det for ham. Han meldte seg også på et kveldskurs om lesbiske, homofile, bifile og transpersoner. Han mente selv han kunne veldig lite, men fordi jeg hadde forklart en del om meg selv, endte han opp med å være den som kunne mest om transpersoner på hele kurset. Det ga ham selvtillit. Etter dette har han vist mye interesse for skeives rettigheter. Han kaller meg sin sønn med stolthet, og kan utfordre

andre med å si: «Jeg har en transkjønnet sønn. Hva har du tenkt å gjøre med det?»

Streng slik som pappa

Jeg har alltid tenkt at jeg vil ha barn, men så begynte jeg på testosteron. Nå kan jeg overhode ikke tenke meg å slutte med det. Jeg tenkte først jeg skulle slutte for en stund for å kunne bære fram et barn, men når jeg endelig har begynt å føle meg komplett kan jeg ikke forestille meg å gå et helt år uten hormonene. Surrogati og adopsjon er veldig vanskelig. Derfor tenker jeg og partneren min at vi skal være fosterfamilie for tenåringer i stedet. Tenåringer får ikke fosterhjem like ofte som yngre barn, og gjennom arbeidet som transaktivist har jeg møtt mange som trenger hjelp og et stabilt hjem å komme til.

Jeg er ganske sikker på at jeg kommer til å bli den strenge forelderen. Jeg måtte alltid jobbe for å tjene penger hjemme, og hjelpe til med forskjellige ting i huset. Siden vi ikke hadde særlig god råd lærte jeg tidlig å lage budsjetter. Pappa har alltid hatt en sterk arbeidsmoral. Da jeg var seksten begynte jeg å jobbe ved siden av skolen. Ikke fordi han presset meg til å gjøre det, men fordi jeg ønsket å bidra til familiens økonomi og tjene mine egne penger.

Pappa har aldri løyet til meg, og heller aldri drukket så vi barna har sett det. Han så sin egen far full ganske ofte da han var liten. Han har likevel alltid vært åpen om livet han hadde levd, og fortalt historier fra sin egen oppvekst. Pappa ville fortelle meg hvor jeg kom fra. Jeg vil gjøre det samme for mine barn.

Han kaller meg sin sønn med stolthet, og kan utfordre andre med å si: «Jeg har en transkjønnet sønn. Hva har du tenkt å gjøre med det?»

© EMILIE ØYSGÅRD

LIV, 26

Oppvokst: Ås

Studerer: Manus på Westerdals

Pappa er en jovial nordlending som kommer overens med alle. Han kan dra på festivaler alene og får seg masse venner, eller dra på pub og bli kjent med halvparten av de som er der. Han er også litt hippie og veldig glad i naturen, i å være ute, plante ting og gå på turer. Da han hentet meg i barnehagen løp jeg han alltid i møte. Jeg husker at han løftet meg opp og snurret meg rundt. Han luktet røyk og skinnjakke.

En stille trygghet

Jeg ble født med en skjelettmisdannelsesykdom som heter dysmeli, og går derfor med protese på venstre bein. Det har jeg gjort hele livet. Protesen måtte justeres og støpes på nytt etter hvert som jeg vokste. Derfor var jeg ganske mye på sykehus da jeg var mindre. I tillegg er jeg født med skoliose. Jeg har operert ryggen to ganger, og hofta én gang. Pappa har støttet meg hele tiden. Vi har tilbrakt mye tid på å sitte i stillhet og vente sammen. Det var en trygg og god stillhet.

Fordi jeg er født med en funksjonshemming har jeg vært avhengig av å bli kjørt de fleste steder. Å gå kan være både vondt og slitsomt for meg. Som barn opplevde jeg aldri dette som noen hindring, for pappa kjørte meg alltid. Han kunne hente meg uansett hvor langt unna det var. Jeg tok jeg det for gitt. Det var ikke før jeg flyttet hjemmefra at jeg innså hvor mye han hadde gjort for meg. Jeg forsto at ikke alle fedre stiller opp på samme måte han har gjort.

Han har også vært en god støtte på andre måter. Pappa visste for eksempel at jeg var lesbisk lenge før jeg sa det til ham, og han var helt okay med det. Selv slet jeg en stund med å akseptere meg selv, nettopp fordi jeg har hatt en så fantastisk far selv. Rollen pappa har hatt i livet mitt har vært utrolig viktig for meg. Pappaen som fikser alt, og som alltid stiller opp. At barna mine ikke skulle oppleve en slik far syntes jeg var vanskelig. Nå har jeg slått meg til ro med det. Jeg tenker at barna mine uansett vil få verdens beste bestefar.

Snakker om alt

Jeg vil gjerne få barn. Å få en familie og oppdra barn føles viktig for meg. Det er en fin tanke å videreføre gode verdier til et annet menneske. Med mindre partneren min ønsker å bære fram barnet, ønsker jeg å adoptere. Jeg vil ikke gå gravid. Legene har sagt at kroppen min ikke vil takle det.

Jeg kommer nok ikke til å være kjempetreng. Jeg kommer heller til å være omsorgsfull og støttende.

Jeg vil at barna skal vite at jeg elsker dem. Uansett. De skal vite at de kan komme til meg med alt, og at de kan føle seg trygge på meg. Pappa og jeg kan snakke om det meste uten at det blir kleint. Jeg kan spørre ham om råd når det gjelder jenter, og da forteller han gjerne om sine erfaringer - selv om han synes det kan være litt rart noen ganger. Det er både morsomt og fint på samme tid.

Pappa er åpen og fordomsfri, og det ønsker jeg å lære mine egne barn. Det viktigste for meg er å videreføre gode verdier. Alle er like mye verdt, og det er viktig å være snill og åpen mot folk, uansett hvem de er. Man skal ikke bare tenke det, men faktisk også praktisere det.

Jeg kan spørre
ham om råd når
det gjelder jenter,
og da forteller han
gjern om sine
erfaringer.

HASSAN, 26

Oppvokst: Moss

Yrke: Politi

Fatter'n er en sta og rettferdig person. Hvis det en konflikt eller det oppstår en situasjon, så er han opptatt av å gjøre det rette. Den rettferdighets-sansen har nok smittet over på meg.

Familiens overhode

Han er sjefen i familien, ingen tvil om det. Det er han som styrer økonomien og tar de viktigste beslutningene. Han den eldste av seks søsken, og fem av dem bor her. De pleier også å spørre ham om råd hvis det er noe. Fatter'n er en kjent figur i det norsk-pakistanske miljøet i Moss. Han er godt likt. Mange har stor respekt for ham, fordi han alltid hjelper andre når han kan.

Som far har han utviklet seg veldig opp gjennom årene. I dag har jeg et åpent forhold til fatter'n. Vi kan snakke om alt. For ti år siden var han mer tradisjonell. Han er født og oppvokst i Pakistan, og kom til Norge på syttitallet. I det pakistanske miljøet er det mange som er opptatt av kastesystemet, særlig i spørsmålet om hvem barna skal gifte seg med. Det har fatter'n aldri vært noe særlig på. Han har åpnet for at vi kan velge hvem vi vil gifte oss med selv. Han ser at det er det beste for oss. Han vil at vi skal være lykkelige.

Da jeg søkte politihøgskolen

Fatter'n er bilmekaniker. Da vi gutta var russ hjalp han med å bygge russebilen, fra start til slutt. Han var med oss til Gjøvik for å hente bilen. Da den ikke startet og vi fikk problemer på veien, hjalp han oss med å fikse motoren. I Moss ordnet han deler og utstyr. Han ville vi skulle ha en fin bil.

Jeg har alltid vært flink på skolen, så foreldrene mine ville gjerne at jeg skulle studere. Det er en typisk kulturgreie. Da jeg sa jeg hadde lyst til å søke politihøgskolen, ba fatter'n meg vurdere medisin eller ingeniør. Han mente det var bedre muligheter med slike studier. Men jeg hadde bestemt meg. Jeg søkte og kom inn. Foreldrene mine var ikke veldig entusiastiske, men de var glade på mine vegne. Da jeg hadde fullført studiet stilte de opp i finstasen begge to, og var med på utdeling av vitnemålet, tydelig glade og stolte. I ettertid har fatter'n også skrytt mye av meg til vennene sine, og gitt uttrykk for at han er veldig stolt av jobben jeg gjør. Han er ikke alltid like flink til å si sånt direkte til meg, men jeg hører det i alle fall fra andre.

Ryggsekk med to kulturer

Jeg har lyst til å bli pappa. For meg vil det viktigste være at jeg er til stede for barna mine. Det er nok en del minoritetsfedre som sliter med det, siden de jobber så mye. Fatter'n drev et eget bilverksted da vi vokste opp, så han kunne ofte jobbe lange dager.

Han er bevisst på å ta seg tid til familien nå, og jeg ser at han er opptatt av å sette av tid til barnebarna. Han er glad i å leke med dem.

Jeg håper jeg kan være et forbilde for barna mine. At de kan se opp til meg og tenke at de vil bli som fatter'n. Det betyr ikke at de skal bli politi. De skal få bli det de selv vil. Jeg vil bare at de skal se at faren deres er et godt menneske, og tenke at det vil også de bli. Jeg vil overføre sunne holdninger og gode verdier til barna mine. Jeg vil at de skal lære å ha respekt, vise kjærlighet og ta vare på andre mennesker. Jeg vil lære dem å være reflektert rundt egne fordommer, og ikke dømme for raskt.

Siden jeg er født og oppvokst i Norge, har jeg både norsk og pakistansk kultur i ryggsekken min. Jeg vil ta med meg det beste fra begge verdener. I min generasjon er det mye mer fokus på likestilling enn tidligere, og på at mannen må bidra hjemme. Det er en fin utvikling. I det pakistanske miljøet er det mange gode familieverdier jeg ønsker å videreføre. For eksempel de sterke båndene innad i familien, det å ha gode relasjoner og det ta vare på foreldrene sine. Jeg vil også lære barna mine om religionen vår, og jeg vil gi dem kunnskap om hvilke utfordringer man kan møte som muslim.

Da jeg fullførte studiet stilte de likevel opp i finstasen begge to, og var med på utdeling av vitnemålet, tydelig glade og stolte.

KRISTOFFER, 31

Oppvokst: Oslo og Son

Yrke: HR-rådgiver i Finnmark fylkeskommune

Far til to barn på to og fire år

Faren min har alltid vært kontaktsøkende og utadvendt. Han engasjerer seg i nærmiljøet og i tingene han er interessert i. Han tar initiativ til å sette i gang prosjekter og kommer i prat med folk, uansett hvor han er. Da jeg var barn og vi bodde i Oslo, reiste han mye med jobben. Det var en kjent frase innen familien at «pappa er på messe i Tyskland». Likevel opplevde jeg ham ikke som fraværende. Han var veldig til stede når han først var hjemme.

Entusiastisk far

Noe av det jeg husker best fra da jeg var liten, var at jeg fanget min første fisk. Jeg og pappa var på hytta i Hedmark sammen med bestefar. Pappa viste meg hvordan man skal feste mark på kroken og bruke fiskestanga. Vi måtte være helt stille og snike oss innpå fisken. Det var utrolig spennende. Jeg ble kjempestolt da jeg greide å lande min første fisk. Pappa var entusiastisk og glad på mine vegne.

Da jeg ble litt eldre var han alltid med på aktivitetene mine. Han pleide å være med meg på fotballkamp. Da stilte han gjerne opp i heiagjengen med et messinghorn. Mange ville sikkert følt det som flaut, men jeg syntes det var gøy at han hadde så mye engasjement.

Pappa har alltid vært en viktig støtte for meg. Å vite at jeg har pappa i ryggen, gjør det lettere for meg å gjennomføre valgene mine. Det har for eksempel gjort det mulig for meg å flytte til Tromsø for å studere, og å bosette meg i Vardø. Jeg vet jeg alltid kan ringe til ham, selv når jeg har bomma litt.

Strengere enn forventet

Før jeg selv ble far tenkte jeg at jeg kom til å være en leken pappa. Jeg er nok litt strengere enn jeg har lyst til å være. Men det er altså rollen jeg har fått. Likevel er jeg en pappa som leker med barna mine. Jeg mener selv jeg er omsorgsfull. For meg er det viktigste å være sammen med barna så mye som mulig. Jeg opplever det overhodet ikke som stress. Jeg synes det bare er gøy.

Jeg tror det stilles høyere krav til å være far i dag enn for en generasjon siden. Da jeg vokste opp forventet de

fleste at moren skulle tilbringe mest tid med barna. Til dels var det kanskje sånn i vår familie også, når jeg tenker tilbake. Jeg oppfattet det likevel ikke på den måten, for pappa var så engasjert i oss.

Noe av det jeg har tatt med meg videre fra pappa, er evnen til å inngå avtaler. Avtaler var viktig for pappa da jeg var liten. Hvis vi gjorde en avtale skulle den holdes. Ble den ikke overholdt, fikk det konsekvenser. En gang var jeg på besøk hos en kompis. Jeg skulle ringe pappa for å fortelle når han kunne hente meg. Han hadde gitt meg et kontantkort til mobilen, og avtalen var at kortet aldri skulle være tomt. Var det tomt, skulle jeg fylle det opp selv. Denne dagen hadde jeg tre kroner igjen på kortet. Jeg valgte å låne kompisens min sin telefon. Det første pappa spurte om da jeg satte meg inn i bilen, var om jeg hadde brutt avtalen. Jeg svarte at jeg hadde nok penger på mobilen til å legge igjen et ubesvart anrop eller sende en melding. Han mente det var brudd på avtalen. Vi diskuterte saken resten av kvelden. Jeg husker ikke hva vi kom fram til, men etter dette hadde jeg i alle fall ikke så lite penger igjen på telefonen mer.

Han pleide å være med og se på når jeg spilte fotballkamper. Da stilte han gjerne opp i heiagjengen med et messinghorn.

SELENA, 23

*Oppvokst: Jæren og Stavanger
Studerer: PR- og markedskommunikasjon*

Jeg har alltid fått støtte fra pappa. Det er mange som tror jeg er adoptert, fordi jeg er liberal og alltid har fått gjøre som jeg vil. Det gjør meg ganske provosert. Folk antar da indirekte at foreldrene mine er konservative. Men de er veldig forskjellige. Mens mamma er kristen og ortodoks, er pappa svært liberal og ateist. Da vi var barn, pleide vi å lese i bibelen og be sammen med mamma hver kveld. Da pappa kom inn for å si god natt, fortalte han at det vi hadde lest ikke var sant.

Integrert som faen

Pappa er litt lokalkjendis. Han er barnehagestyrer og sitter i kommunestyret. Han er blitt portrettert på forsiden av Dagbladet, og vært på Migrapolis i et program som het «Integrert som faen». Han har også ledet 17. mai-toget på Jæren, selv om det egentlig er ordførerens jobb. Det syns jeg er kult. Jeg er imponert over alt han har oppnådd.

Pappa har lært oss mye om respekt og aksept for folk som ikke er som oss. Han har nærmest dyttet det på oss gjennom hele oppveksten. Jeg føler meg sterk og intelligent fordi pappa har innprentet i meg at dersom du tror du har rett, så skal du gjøre noe. En gang grep jeg inn da en diger mann dro en dame etter håndledet nedover gata, mens hun prøvde å komme løs. Jeg stod der og kjente meg sterk, selv om mannen var dobbelt så stor som meg. Pappa har alltid sagt at jeg skal handle ut fra meg selv, og aldri gjøre noe fordi omgivelsene forventer det.

Så lenge du er lykkelig

For et halvt år siden kom pappa til Oslo for å besøke meg. Da han sendte melding og sa hvilket flytog han kom med, svarte jeg: «Okay, da kommer jeg og møter deg. Forresten så har jeg fått meg kjæreste. Hun heter Sara. Jeg vil vi skal spise middag sammen.» Han svarte bare: «Ok, det går fint.» Da vi spiste spurte jeg om han hadde fortalt tantene mine at jeg hadde jentekjæreste. Det hadde han. Jeg lurte på hva de hadde sagt. «Nei, det var jo ikke akkurat noen overraskelse», svarte han. Da jeg lurte på om han selv ble overrasket, sa han bare at det viktigste for ham var at jeg er lykkelig.

Pappa fortalte at han ikke visste om andre eritreere som var åpne skeive, og at han var stolt av meg. Han syntes at jeg var modig som torde å være meg selv. Det var utrolig fint å høre. Det kristne eritreiske miljøet er ganske tradisjonelt. Det betydde mye at han ikke brydde seg om hva andre mente.

Stappfull av kjærlighet

Før tenkte jeg at jeg ikke skulle ha barn. Jeg trodde barn ødela kjærligheten mellom to partnere, og at man måtte ofre hele livet for å oppdra dem. Nå som jeg er blitt eldre og har truffet kjæresten min, har jeg fått veldig lyst på barn likevel.

Jeg er oppvokst på landet. På skolen opplevde jeg mye rasisme. Pappa lærte meg å vende det andre kinnet til, og til å holde

meg for god til å bry meg om mobbingen. Han sa jeg ikke skulle vise at jeg ble lei meg. Jeg skulle aldri mobbe tilbake. I stedet lærte han meg at folk som mobber, ofte ikke har det bra selv. De har behov for å få andre til å føle seg mindre for å føle seg større. Det skal jeg definitivt lære barna mine også.

Pappa har aldri vært flau over meg, selv om jeg syns han har hatt grunn til det noen ganger. Han har alltid latt meg være den jeg er. Det å ha ham som en støtte i livet er veldig fint. Når man er andregenerasjonsinnvandrer som jeg er, har man ofte lite familie rundt seg. Da er det ekstra godt at de man har, stiller opp. Jeg vil ta med meg støtten fra pappa videre i livet, og gi den samme støtten til mine barn. Jeg vil de skal føle at de kan ringe meg, uansett hva som skjer.

Jeg er oppvokst på landet,
og opplevde mye rasisme
på skolen. Pappa lærte meg
å vende det andre kinnet til.

© IRIS SLAZAK LØBEN

FRANK ALEXANDER, 30

Oppvokst: Åndalsnes

Yrke: Gitarlærer på Røyken kulturskole

Nybakt far til tvillinger

Jeg husker ikke så mye av hvordan pappa var da jeg var barn. Foreldrene mine skilte seg da jeg var syv år gammel, og siden hadde vi lite kontakt. Pappa har alltid vært rastløs og reist mye rundt. I tillegg hadde han et anstrengt forhold til sine egne foreldre, så det lå ikke så godt til rette for at han skulle bli en god far. Men selv om han var lite til stede har jeg bare positive minner fra de gangene han var hjemme.

Reisepappa

Når jeg har møtt pappa på hans hjemmebane har vi hatt det utrolig fint. En av hendelsene jeg husker best fra barndommen, var en gang han skulle legge nye steinheller utenfor huset. Jeg var fem år gammel. For å hente steinene måtte vi kjøre to-tre timer fra der vi bodde. For meg var det en heldagstur. Det var sommer og varmt. Da vi kom fram, begynte det å regne. En varm, nesten litt tropisk sommerskur. Jeg husker det å jobbe sammen i regnet som et fint minne.

De senere årene, etter at vi fikk kontakt igjen, har vi reist på flere turer sammen. Da halvsøsteren min giftet seg i Malaga, leide pappa, lillebror og jeg bil og kjørte tilbake til Oslo. Det var en fin tur, litt sånn guttetur. Vi sov i bilen og byttet på å kjøre. Det å reise er blitt en av tingene vi gjør sammen.

En ny mulighet

Jeg er nettopp blitt pappa til tvillinger, så det er kanskje litt tidlig å si hva slags far jeg er. Før pleide jeg å tenke at jeg ikke ville bli som min egen far. Det har heldigvis forandret seg. Forholdet mellom pappa og meg er helt annerledes enn for bare ti år siden. Han tar mer ansvar for sitt eget liv. Jeg ser nok mer på ham som en god venn enn som en forelder. Den rollen er det mamma som har hatt.

Jeg tror forventningene til å være far er annerledes i dag enn de var for tretti år siden. For meg som far er det viktig å gjøre de tingene jeg ikke fikk oppleve med min egen far. Jeg vil mer fysisk til stede og være en rollemodell. Jeg vil ikke at barna mine skal være bekymret for om jeg kommer til å stille opp, slik jeg ofte var med min far. I dag er det viktig både for faren min og meg at han er til stede for barnebarna. Det gir ham mulighet til å ta del i oppveksten deres, og være der for dem. Det har vært fint å se hvordan han knytter seg til barna mine.

Det jeg allerede ser jeg har tatt med meg fra faren min, er måten han viste oss barna nærhet. Måten jeg holder og koser med mine egne barn har jeg fra ham. I tillegg liker jeg hvordan pappa kommuniserer med barn. Han snakker oppriktig med dem, og gir gode svar. Han forklarer ting på en enkel måte, men uten å undervurdere dem.

Jeg vil ikke at barna mine skal være bekymret for om jeg kommer til å stille opp, slik jeg ofte var med min far.

WENCHE, 38

Oppvokst: Liten bygd utenfor Trondheim

Yrke: Casting i Monster Entertainment

Jeg vil beskrive faren min som snill, tålmodig og litt alvorlig. Han var den jeg gikk til om jeg trengte hjelp med lekser eller ønsket meg noe. Mamma var ganske mye strengere. Pappa kunne jeg snurre rundt lillefingeren. Han har også alltid vært veldig glad i film. Han filmet mye da jeg var barn, og han var med da jeg lagde min første film på ungdomsskolen. Så filminteressen min er hans fortjeneste.

Øvelseskjøring

Når jeg sier at pappa er snill og tålmodig, så mener jeg det. Han har knapt hevet stemmen til meg. De eneste gangene jeg kan huske at han er blitt ordentlig sint, var da vi øvelseskjørte. Det var virkelig en tålmodighetsprøve for ham. Jeg blandet høyre og venstre, og det tok bare sykt lang tid før jeg skjønnte hvilken vei jeg skulle dra rattet. Ansiktet hans ble rødere og rødere. Han sa aldri noe, men jeg så på ham at han virkelig strevde med å holde maska.

Foreldrene mine har gitt meg stort rom til å være akkurat som jeg er. Det var ikke så mange andre jenter i bygda jeg vokste opp i som ville leke med «gutteting». Hos oss var det aldri noe problem. Det var heller ikke noe problem at jeg en periode ikke ville gå i kjole.

Jeg kom likevel ganske seint ut. Jeg syntes det var vanskelig. Jeg er adoptert og enebarn, og hadde en forestilling om at jeg måtte være på en bestemt måte. Foreldrene mine er også litt konservative. Jeg hadde fått det for meg at de kom til å ta det ganske hardt. Pappa tok det lettere enn mamma. Han så det egentlig som positivt. Et av hans største idoler er nemlig Jodie Foster. Da jeg kom ut som lesbisk var hans respons: «Åh, så kult! Jodie Foster er også lesbisk, og hun er jo en knallbra dame.»

Et liv uten barn

Jeg har egentlig ikke kjent noe stort behov for å få barn. Jeg tenker at det er nok mennesker på jorda. Jeg elsker barn og synes det er drittkult å være ikke-biologisk tante, men tror jeg kan få et like fint liv uten. Jeg tror ikke man blir mer lykkelig av ting utenfor seg selv. Lykke må først og fremst komme innenfra.

Jeg kommer likevel ikke til å sette ned foten om en framtidig partner vil ha barn. I så fall vil jeg adoptere. Dersom det skjer, vil det være viktig for meg å la barna uttrykke seg som de vil, og være seg selv. Jeg er også opptatt av å sette grenser, og å ha åpen kommunikasjon. Pappa har alltid betrodd seg til meg, og jeg har også kunnet fortelle alt til ham. Jeg har satt stor pris på at han er en så god samtalepartner. Hvis jeg skal på en date kan jeg fortelle pappa om det. Jeg forteller ikke alt, så klart, men om jeg trenger det kan jeg få råd og hjelp av ham. Det er veldig gøy.

Åh, så kult!
Jodie Foster er også lesbisk,
og hun er jo en knallbra
dame.

Det var gjerne
ham og ti andre
mødre. Ingen
andre fedre.

ANETTE, 22

Oppvokst: Oslo

Yrke: Kokk og servitør

Pappa er den beste man kan ha. Han har alltid stilt opp for meg og lillebroren min. Han har kjørt og hentet oss på fotballtreninger og vært trener for oss begge. Pappa og jeg har samme sykdom. Derfor har han betydd ekstra mye for meg.

En støtte gjennom sykdommen

Jeg husker godt de gangene jeg skulle få lysbehandling som barn. Det var fra første til sjuende klasse, og er litt som å ta solarium. Forskjellen er at man står oppreist. De dagene tok pappa seg fri de første timene på jobben. På veien hjem stoppet vi alltid på bensinstasjonen og kjøpte is. Det tenker jeg fortsatt på når vi kjører forbi der. Det var liksom vår hemmelighet. Jeg gledet meg alltid veldig til isen, for det var jo ikke noe gøy med behandlingen. Jeg ville være som alle andre. Jeg har hatt mye psoriasis, både i i ansiktet og på armer og bein. Pappa har vært med på å gjøre behandlingen lystbetont.

Pappa vet akkurat hvordan jeg har det og hva jeg trenger. Han har nok passet litt ekstra godt på meg. Jeg er den den første-fødte lille prinsessa, og er litt som porselen for ham. Han var alltid med meg på sykehuset, tannlegen og legen. Mamma også, men pappa satte seg spesielt mye inn i sykdommen og situasjonen jeg var i. Han ble leder for Psoriasis- og eksemforbundet før jeg ble det. Han har alltid vært et forbilde for meg.

Som barn og ungdom var det fint å ha med pappa på behandlingsreiser. Det var gjerne ham og ti andre mødre. Ingen andre fedre. Det er jo ikke så vanlig at fedre tar seg fri fra jobb i tre uker for å være sammen med barna sine. Pappa og jeg har vært på «God morgen Norge» og fortalt om livene våre, og hvordan det er å leve med psoriasis. I intervjuet skrøt jeg av hvor bra det er med behandlingsreiser. Det førte til at det ble ekstra mange søkere det året, og jeg fikk ikke plass. Pappa så hvor knust jeg ble. Han bestemte at vi i stedet skulle ta ut to uker ferie. Slik kunne vi dra sammen med de som var på behandlingsreise likevel. Det var stort for meg.

Ble mobbet på skolen

På skolen ble jeg konstant mobbet fra sjuende klasse. Det gikk så langt at jeg begynte å få tanker om å slutte på skolen og ta mitt eget liv. En gang skrek en av de verste mobberne at jeg hadde «psoriasis i fitta» så alle i kantina hørte det. Jeg løp gråtende ut. Da jeg gikk til helsesøster, visste hun ikke hva psoriasis var. Hun skulle jo være den du kunne komme til med alt, og så kjente hun ikke en gang til sykdommen! Jeg ble knust og dro hjem. Jeg ringte pappa og fortalte hva som hadde skjedd. Han tok kontakt med rektor, og fikk ordnet slik at jeg fikk bytte klasse. Vi snakket sammen hver dag om hvordan det gikk med meg, og han oppmuntret meg og støttet meg i alle valgene jeg tok.

Hudlegen Ruth

Jeg har veldig lyst på barn. Det har jeg egentlig alltid hatt, men jeg føler meg ung ennå. Kjæresten min er litt eldre enn meg. Vi har kjøpt oss leilighet sammen. Før vi får barn, har vi lyst til å reise og gjøre oss ferdig med ungdomstiden.

Vi har begge gode foreldre og jeg tror vi også kan bli det. Siden begge har psoriasis er sannsynligheten for at vi kommer til å få barn med sykdommen ganske stor. Men vi vet bedre enn noen hvordan man skal håndtere den. Det er mye jeg kan lære barna våre om sykdommen og hva man skal gjøre for å ha det bra.

Å smøre barn kan være en kamp. Pappa gjorde det til en lek. I ettertid ser jeg hvor viktig det har vært. Jeg måtte smøre meg hver morgen før jeg gikk på skolen, og hver kveld før jeg la meg. Når jeg ikke ville, lagde pappa for eksempel et skuespill. Han kunne ringe meg på hjemmetelefonen, utgi seg for å være hudlegen Ruth som spurte om jeg ville smøre meg. Når jeg svarte nei, sa han med tilgjort stemme: «Men da må du betale masse penger for behandling.» Han fant på sånne gøy ting.

Jeg har med meg mye fra foreldrene mine som jeg kommer til å gi videre til mine egne barn. Samlingene vi hadde rundt middagsbordet, og de lange samtalene om hvordan vi hadde det. Pappa pleide også å lage mat sammen med oss. Jeg er kokk og servitør selv, og elsker å lage mat. Det har jeg nok fra ham.

© CAMILLA ELGGREN JOHANSEN

MARIANNE, 40

Oppvokst: Oslo

Yrke: Driver eget boligstylingfirma

Mor til to barn på ni og elleve år

Jeg har alltid vært veldig glad i pappa. Han har preget meg fra tidlig barndom og hatt mye å si for valgene jeg siden har tatt. Han har også alltid støttet meg på veien til å nå målene mine.

Forretningspappaen

Pappa vokste opp i en forretningsfamilie i Bergen. Faren hans, som var fiskeeksportør, døde da pappa var femten. Farsarven brukte han til å starte for seg selv. Pappa fant ut at han ønsket å bli frisør. Han startet sin første salong da han var tjue, og hadde til slutt seks salonger og femti ansatte. Han har et sterkt konkurranseinstinkt, og jobbet seg opp til å bli nordisk mester. Jeg har derfor vokst opp med en far som har vært mye borte. Når han var hjemme var det alltid mye telefoner og mange mennesker, og alltid mye snakk om kjøp og salg av biler, båter og alt mulig rart.

Siden pappa var lite hjemme ble det mamma som måtte ta de vanskelige avgjørelsene. Det var hun som satte rammene i hverdagen. Det var også henne jeg tok de tøffeste kranglene med i oppveksten. Hun var en bestemt, men trygg og varm mor. Når pappa først var hjemme var han veldig til stede.

Inspirerte yrkesvalget

Hver lørdag fra jeg var fem tok pappa meg med i frisørsalongen. Jeg husker alle luktene, lydene og det høye tempoet. Pappa sørget for at alt fungerte i salongen. Jeg ble maskoten til jentene som jobbet der, pratet masse med dem og fulgte med på alt som skjedde. Jeg var utadvendt og ble kjent med alle på senteret. Det inspirerte meg til å bli frisør selv.

Da jeg begynte å jobbe som frisør, kjørte pappa meg til jobben nesten hver eneste morgen. Det er et godt og kjært minne for meg. Vi kjørte den samme veien hver gang. Særlig et sted på veien betyr mye for meg. Da vi kom til Dyvekes bro, foldet vi alltid hendene, ba morgenbønn og la dagen i Guds hender. Det var noe veldig trygt og godt over det. Det ble vårt faste ritual.

Troen som bånd

Det viktigste for meg som forelder er å gi barna tro på seg selv, og elske dem med ubetinget kjærlighet. Mammarollen er den viktigste for meg. Den er utfordrende å kombinere med en krevende jobb.

Jeg har tatt med meg gudstroen videre. Troen er blitt vårt bånd i livet. Hvis jeg gruer meg til noe på jobb eller i en familie-situasjon, ringer jeg pappa og spør om han kan be for meg. Det gjør han. Han ringer meg også, dersom han gruer seg til noe. Han er ikke redd for å vise de svake sidene sine. Pappa sliter litt med

angst når han skal fly. Da kan han ringe meg og si: «Marianne, kan du huske på meg i morgen og be en bønn for meg. Da trenger jeg ekstra hjelp.» Pappa har lært meg å både støtte andre og søke støtte selv.

Pappa er opptatt av at alle skal ha det bra. Dersom det er noe som er vanskelig, ringer jeg ofte til ham. Han får meg alltid til å se lysere på tingene. Jeg hadde aldri startet mitt eget firma om det ikke var for pappa. Han har hjulpet meg med startkapital og med kontakter, og han har gitt meg mot til å satse. Pappa ser bare muligheter. For ham finnes ingen begrensninger. Han er opptatt av at jeg skal ha tro på meg selv, og at jeg skal bruke talentene jeg har fått. Det var aldri noe jantelov hjemme hos oss, og han har alltid heiet på meg.

Pappa kan ta av litt mer enn jeg gjør. Han gir full gass. Hvis han hadde drevet firmaet mitt, ville han sikkert ønsket å gjøre det til det største i Norge. Han ville startet opp en filial i hver by. Jeg ønsker heller å være fornøyd med det vi har bygget opp. Jeg liker å ha roen til å bygge kvalitet, og heller ekspandere sakte. Jeg er likevel glad mannen min bremser meg litt og får meg til å fokusere på fundamentet vi har. For jeg er egentlig ganske lik pappa.

**Jeg hadde aldri startet
mitt eget firma om det
ikke var for pappa.**

Noen ord og begreper

Majoritetsbakgrunn

Majoritetsbakgrunn brukes om folkegrupper som utgjør et flertall av et lands befolkning definert ut fra karakteristika som kjønn, etnisitet, religion, seksuell orientering og funksjonsevne.

Interseksjonalitet

Begrepet interseksjonalitet viser til hvordan sosiale kategorier som kjønn, rase, etnisitet, religion, sosial klasse, seksuell orientering og funksjonsevne kan samvirke og påvirke personers leve- og livsvilkår.

Nedsatt funksjonsevne

Å ha en funksjonsnedsettelse kan for eksempel være tap av, eller skade på, en kroppsdel eller en sansefunksjon, som evnen til å gå eller se.

Funksjonshemming

Mennesker som er «funksjonshemmede», i betydningen at noen funksjonsevner er hemmet. Dette kan være både fysiske, psykiske og sosiale funksjonsevner.

Etnisk minoritetsbakgrunn

Etniske minoriteter er brukt om marginaliserte folkegrupper som utgjør et mindretall av et lands befolkning, definert ut fra etnisitet, religion, språk eller kultur.

Innvandrerbakgrunn

Innvandrere defineres som personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre, og som på et tidspunkt har innvandret til Norge. Både flyktninger, asylsøkere og arbeidsinnvandrere er å regne som innvandrere.

LHBT-personer

LHBT-personer er et begrep som omfatter seksuelle og kjønnete minoriteter. Det vil si personer som definerer seg som lesbiske, bifile, homofile, transpersoner eller skeive.

Skeiv

Skeiv er en norsk oversettelse av det engelske begrepet «queer». Mange bruker «skeiv» som et synonym til LHBT.

Transperson

Transperson er et paraplybegrep for personer som har en annen kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk enn det kjønn som ble registrert for dem ved fødsel.

Transmann/transkvinne

Transmann brukes om en person som er født som kvinne, men som har en mannlig kjønnsidentitet. Transkvinne brukes om en person som er født som mann, men som har en kvinnelig kjønnsidentitet.

